

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 05.854.031 (PhD 7994)
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Марія ШУЛЬГАН,
(власне ім'я, прізвище здобувача)

1974 року народження, громадянка Україна,
(назва держави, громадянином якої є здобувач)

освіта вища: закінчила у 2007 році Вінницький національний аграрний університет
(найменування закладу вищої освіти)

за спеціальністю 071 Облік і оподаткування
(за дипломом)

виконала акредитовану освітньо-наукову програму Управління та адміністрування

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Вінницького національного аграрного
(повне найменування закладу вищої освіти (наукової установи),

університету Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця від 25.02.2025 р. № 3 а.
підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Олена ПОЛЬОВА, доктор економічних наук, професор,
професор кафедри бізнесу та сфери обслуговування ННІ
економіки та управління Вінницького національного аграрного
університету, Вінницький національний аграрний університет
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензентів -

Олена ПОДОЛЯНЧУК, кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку і оподаткування, факультету обліку,
фінансів та аудиту, ННІ економіки та управління Вінницького
національного аграрного університету, Вінницький
національний аграрний університет.
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Олена КОВАЛЬ, кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри обліку і оподаткування, факультету обліку, фінансів та
аудиту, ННІ економіки та управління Вінницького
національного аграрного університету, Вінницький
національний аграрний університет.
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційних опонентів -

Юлія БЕЗДУШНА, доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу обліку та оподаткування Національного
наукового центру «Інститут аграрної економіки», Національний
науковий центр «Інститут аграрної економіки».
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Лариса СУЛІМЕНКО, кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту Поліського національного університету, Поліський
національний університет.
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні «30» квітня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора
філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування
(галузь знань)

Марії ШУЛЬГАН

(власне ім'я, прізвище здобувача у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Бухгалтерський облік виробництва та реалізації продукції бджільництва»
(назва дисертації)

за спеціальністю

071 Облік і оподаткування

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у Вінницькому національному аграрному університеті, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Наталія ЗДИРКО, доктор економічних наук, професор, директор ННІ економіки та управління Вінницького національного аграрного університету, Вінницький національний аграрний університет

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота виконана здобувачем особисто, державною мовою, відповідно до вимог щодо її оформлення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які забезпечують розв'язання наукового завдання, що має істотне значення для галузі знань 07 Управління та адміністрування (відповідно до п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувач має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 7 (відповідно до п.8, п.9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії):

1. Здирко Н.Г., Шультган М.Я. Розвиток галузі бджільництва в Україні: аналіз стану та тенденцій. *Агросвіт*. 2022. № 11-12. С. 21-28. DOI: 10.32702/2306-6792.2022.11-12.21 (0,8 друк. арк. – особистий внесок - автором досліджено тенденції розвитку галузі бджільництва, здійснено порівняльний аналіз статистичних даних по експорту бджіл та меду за останні роки до країн Євросоюзу та країн співдружності України – 0,4 друк. арк.).

2. Шультган М.Я. Особливості документування операцій з виробництва та реалізації продукції бджільництва. *Ефективна економіка*. 2023. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105.2023.5.72 (0,54 друк. арк.).

3. Шультган М.Я. Класифікація продукції бджільництва для потреб бухгалтерського обліку. *Економіка та суспільство*. № 50. 2023. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-50-34 (0,57 друк. арк.).

4. Шультган М.Я. Виробництво та реалізація продукції бджільництва як об'єкт бухгалтерського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №3. С. 131-137. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.3.131> (0,7 друк. арк.).

5. Шультган М.Я. Особливості та удосконалення синтетичного і аналітичного обліку готової продукції в бджільництві. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. №4(32). С. 421-440. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-4\(32\)-421-440](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-4(32)-421-440) (1,14 друк. арк.).

6. Shulhan M. (2024) Accounting for Beekeeping Products: Current State and Ways of Improvement (pp. 173-179) In *Economics & Management*. № 2(104) DOI: <https://afj.org.ua/ua/author/1505/> (0,68 друк. арк.).

7. Шультган М.Я. Облікове забезпечення витрат та калькулювання собівартості продукції бджільництва. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2024. Т. 29. № 4(102). С.26-36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/4-102-4> (0,68 друк. арк.).

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Голова ради Польова О.Л.:

1. У мене питання в продовження щодо розмежування робіт і послуг за сезонністю і стосується визначення складу статей витрат у бджільництві. Скажіть, будь ласка що дасть для управління запропонований склад статей і ведення розробленого Журналу витрат за видами продукції бджільництва ?

2. Вами запропоновано теоретико-практична модель облікового забезпечення управління виробництвом і реалізацією продукції бджільництва. Скажіть, будь ласка, яким чином пов'язані теоретична та організаційно-методичні системи ? І який ефект має розробка цієї моделі для управління на мікро та макро рівнях ?

Рецензент Подолянчук О.А.:

1. Авторка, систематизуючи порядок документування продажу продукції бджільництва за формами реалізації (роздрібна торгівля, оптова, через інтернет-магазини, експорт) узагальнює документальний супровід процесу реалізації у рис. 2.2 з його назвою «Форми реалізації продукції бджільництва». На нашу думку, назву рис. 2.2 доречно було б викласти у редакції «Документальний супровід процесу реалізації продукції бджільництва».

2. Дисертантка у п. 3.2 досліджує питання калькулювання собівартості продукції бджільництва і приводить приклади визначення собівартості для підприємств медового та медово-запилювального напрямку. На нашу думку, задля більш комплексного характеру дослідження, доречно було б розглянути методику калькулювання собівартості продукції інших суб'єктів господарювання: запилювальних, бджолорозплідних та комплексних.

3. Здобувачкою у роботі опрацьовано значну частину статистичних даних і проведено оцінку практики обліку підприємств галузі бджільництва. На нашу думку, варто було б розглянути інструменти візуалізації даних (використання комплексу програмного забезпечення, табличних редакторів, бухгалтерських програм), що значно підсилило б змістовність та практичність проведеного дослідження.

Рецензент Коваль О.В.:

1. У дисертаційній роботі, зокрема у розділі 2, автором запропоновано ввести аналітичні рахунки третього порядку до субрахунку 272 «Продукція тваринництва», що стосується багатопрофільних пасічних господарств, які займаються не тільки бджільництвом. Водночас, доцільно уточнити, як будуть систематизовані та відображені ці рахунки у Плані рахунків господарства, яке є виключно пасічним.

2. У Додатку І Доповнення до РОЗ'ЯСНЕННЯ щодо показників форми державного статистичного спостереження № 50-сг (річна) «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств» у розділі І Загальні положення, перерахована та розмежована продукція бджільництва. У цьому ж документі, зокрема в розділі IV Показники щодо наявності і руху продукції сільського господарства (розділ 3 форми № 50-сг (річна)) також відображена зазначена продукція. Однак, у І розділі не відображені одиниці її виміру на відмінну від вищезгаданого розділу. Доцільно було б систематизувати одиниці виміру до єдиного формату в обох розділах для забезпечення узгодженості даних.

3. У розділі 2, п. 2.1 у Таблиці 2.2 представлено загальне первинне документування процесу виробництва у бджільництві. Вважаємо за доцільне перенести цю таблицю в розділ «Додатки», що забезпечить кращу структурованість і зручність сприйняття матеріалу.

Опонент Бездушна Ю.С.:

1. Перший розділ дисертації містить значну кількість технологічних питань класифікації продукції бджільництва, розкриває вплив різних технологічних аспектів на структуру витрат виробництва, на реалізацію продукції бджільництва. Також у цьому розділі проведена оцінка тенденцій розвитку та практичні проблеми економіки галузі бджільництва в Україні. Матеріал розділу є ємким, цікавим має поглиблення вищезазначених питань, однак, вважаємо, що він недостатньо розкриває саме теоретичні аспекти бухгалтерського обліку, як заявлено в назві розділу.

2. п. 1.2 висвітлює принципи інформаційного забезпечення галузі бджільництва (табл. 1.3, с. 46). На нашу думку, концепція інформаційного забезпечення виробництва, представлена авторкою, є недостатньо вичерпною. Для поглибленого аналізу виробничих процесів у бджільництві необхідно доповнити її деталізованими принципами обліку, що враховують специфіку галузі.

3. У роботі значна увага приділена класифікації видів робіт у бджільництві в розрізі сезонів (поквартально) (табл. 1.4, с. 48). Разом з тим, дослідження мало б більш деталізований характер в частині розмежування видів робіт і послуг у бджільництві за іншими класифікаційними ознаками. Це дозволило б забезпечити більш глибокий аналіз, враховуючи їх вплив на подальші аспекти дослідження.

4. У п.1.3 здобувачка висвітлює підтримку галузі на державному рівні, шляхом використання Програми USAID АГРО, якою вже скористались і пасічники (с. 64). Однак, з 2025 року дана Програма призупинила фінансування допомоги у всіх напрямках аграрного сектору не тільки для України а й усіх країн, де працює USAID. Дану інформацію варто було б врахувати у дисертаційному дослідженні.

5. У п. 2.3 автором запропоновано для потреб організації управлінського процесу форму документу «Відомість руху продукції бджільництва (внутрішній, зовнішній ринок)» (с. 122, рис. 2.20). На нашу думку, було б більш доцільно запропонувати дві окремі форми: «Відомість руху продукції бджільництва (внутрішній ринок)» та «Відомість руху продукції бджільництва (зовнішній ринок)». Це дозволило б забезпечити більш точний аналіз руху продукції на кожному з ринків.

Опонент Суліменко Л.А.:

1. Розмежування дисертанткою продукції бджільництва на основну, супутню і побічну за господарською цінністю та економічними вигодами є важливим та обґрунтованим, що забезпечує точність роботи обліку пасічного господарства (с. 31, рис.1.3). Проте доцільним було б не лише констатувати наявність різновидів продукції бджільництва, але й проаналізувати та відобразити її динаміку хоч а б на ринках України.

2. У розділі 2 пункту 2.1 дисертаційного дослідження здобувачка представила матрицю SWOT-аналізу, що відображає ключові фактори виробництва та реалізації продукції бджільництва (с. 43, табл. 1.2). З метою підвищення практичної цінності дослідження, пропонується доповнити аналіз узагальненою інформацією щодо специфіки облікових операцій виробництва продукції бджільництва.

3. Для коректного відображення специфіки галузі бджільництва в обліку біологічних активів, пропонується адаптувати додаток Д до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» шляхом викладення таблиці в редакції «Фрагмент додатку до НП(С)БО 30 «Біологічні активи» з пропозиціями щодо наявної продукції галузі бджільництва».

4. У п. 3.3 таблиці 3.7 автором встановлено, що внаслідок аналізу регіональних статистичних даних щодо виробництва меду та воску в Україні виявлено значні розбіжності (с. 164, табл. 3.7). Це, свідчить про необхідність запровадження єдиних методологічних підходів для забезпечення порівнянності та достовірності статистичної інформації в бджільництві. Разом з тим, дослідження мало б більш глибокий характер за умови переконаності у незначній розбіжності статистичних даних, що не ускладнювало б здійснення достовірної оцінки.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Марії ШУЛЬГАН

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування

(галузь знань)

за спеціальністю 071 Облік і оподаткування

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Олена ПОЛЬОВА

(власне ім'я та прізвище)